

Т.Б. Ковч, аспірантка

Університету банківської справи Національного банку України, м. Київ

АНАЛІЗ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ “ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ”

Моніторинг як найважливішу функцію управління економічними об'єктами в літературі практично не висвітлено. Хоча функції, цілі і методи моніторингу використовуються відтоді, як увійшов у практику термін “управління”, термін “моніторинг” для позначення цілеспрямованих спостережень за одним або більше елементами тієї чи іншої системи в просторі і в часі виник лише у ХХ ст.

Мета, завдання і структура моніторингу визначаються об'єктивною сферою його використання. Перелік об'єктивних сфер, в яких термін “моніторинг” поданий як функція в складі інформаційної системи, включає екологічний моніторинг, моніторинг у системі організаційного управління економічними суб'єктами, а також галузевими структурами й економікою країни, моніторинг у системі освіти, моніторинг у системі фондового ринку, моніторинг при складанні бюджету країни, моніторинг різних видів діяльності підприємств, моніторинг банківської діяльності.

Окрім того, моніторинг являє собою достатньо складне і неоднозначне явище. Він використовується в різноманітних сферах і з різною метою, але при цьому йому притаманні спільні характеристики і властивості. Проте різноманітні системи моніторингу, маючи спільні характеристики, існують і розвиваються достатньо ізольовано в рамках тієї чи іншої науки чи галузі управління.

Поняття “фінансовий моніторинг” як визначення комплексу заходів щодо запобігання легалізації коштів злочинного походження з'явилося порівняно недавно. До початку нинішнього сторіччя це словосполучення використовувалося переважно для деяких систематизованих, регулярних спостережень і заснованих на них дій у сфері фінансів, поза залежністю від специфіки предмета їхньої спрямованості. У той же час у другій половині 90-х років ХХ сторіччя воно стало використовуватися і як спеціальний термін, що належить до сфери процедур банкрутства й антимонопольних розслідувань.

У сьогоденні значенні сполучення слів “фінансовий моніторинг” остаточно закріпилося у вітчизняному науковому та офіційному категоріальному стилях і використовується в Україні для узагальненого найменування комплексу дій, засобів і заходів, здійснюваних для запобігання відмиванню грошей на об'єктах господарювання, на окремій території або в міжнародних масштабах.

Якщо звертатись до питання об'єкта фінансового моніторингу у сфері запобігання та боротьби з легалізацією коштів, отриманих злочинним шляхом, то, враховуючи вищевикладене, ним можуть бути не тільки фінансові операції суб'єктів господарювання, а й їхні фінансові показники. Адаже навіть зміни у діяльності суб'єкта господарювання можуть свідчити

про причетність його до процесів відмивання коштів, отриманих злочинним шляхом.

Саме тому фінансовий моніторинг є значно ширше поняття, аніж обов'язковий фінансовий моніторинг, де його функція зводиться лише до аналізу інформації щодо фінансових операцій, що надається суб'єктами первинного фінансового моніторингу, а також заходів з перевірки такої інформації відповідно до законодавства України та внутрішнього фінансового моніторингу, який зосереджується на виявленні, фінансових операціях, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу, та інших фінансових операціях, що можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів.

Система моніторингу може нанести суттєвий удар по тіньових структурах. Вони змушені будуть підвищити рівень своєї фінансової прозорості, щоб отримати відповідну інформацію, ввійти у відповідні рейтинги, які повинні формуватися за результатами моніторингу, поступово легалізуватися. Якщо ж вони не будуть цього робити, то з великою ймовірністю їх можна віднести до тіньового сектора економіки, який не має підтримки ні економічного, а особливо правового характеру.